

**Μια θεώρηση του ρόλου της Κατηγορούσας Αρχής
(Καθήκοντα και Διακριτική Ευχέρεια) σε σχέση με την
κλήτευση και παρουσία μαρτύρων στο Δικαστήριο***

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μια δίκη πρέπει να διεξάγεται πάντοτε με πνεύμα δικαιοσύνης. Υποχρέωση της Κατηγορούσας Αρχής δεν είναι να πετυχαίνει την καταδίκη του κατηγορούμενου πάση θυσία αλλά να φροντίζει ώστε η δίκη να διεξάγεται με τρόπο δίκαιο που να βοηθά το Δικαστήριο να φτάσει στην αλήθεια. Ο εκπρόσωπος της Κατηγορούσας Αρχής έχει υποχρεώσεις και καθήκοντα έναντι της Πολιτείας, έναντι του Δικαστηρίου αλλά και έναντι του ίδιου του Κατηγορούμενου. Στην άσκηση αυτών των υποχρεώσεων και καθηκόντων θα πρέπει να είναι πάντοτε κατά νού του Δημόσιου Κατηγόρου ότι θα πρέπει να ενεργεί ακριβοδίκαια ως λειτουργός της δικαιοσύνης προωθώντας τα συμφέροντα της δικαιοσύνης και ταυτόχρονα να είναι δίκαιος προς την Υπεράσπιση.

Μέσα στην ευρύτερη αυτή υποχρέωση της Κατηγορούσας Αρχής να ενεργεί ακριβοδίκαια εμπίπτει και η υποχρέωση να παρουσιάσει στο Δικαστήριο το σύνολο της ουσιώδους μαρτυρίας που έχει στη διάθεση της γενικά και όλους τους μάρτυρες τα ονόματα των οποίων εμφανίζονται στο κατηγορητήριο, ειδικά.

* Εισήγηση που έγινε από την Λ. Δημητριάδου-Ανδρέου, Α.Ε.Δ. σε νομικό συνέδριο της “ΘΕΜΙΔΟΣ” το Νοέμβριο 2003 στη Λεμεσό.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΗΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟΥ

Ανοίγουμε εδώ μία παρένθεση για να κάνουμε από την αρχή τη διάκριση μεταξύ συνοπτικής δίκης και δίκης με βάση κατηγορητήριο που καταχωρήθηκε στο Κακούργιοδικείο σε σχέση με το ζήτημα της συμπερίληψης των ονομάτων των μαρτύρων κατηγορίας στο κατηγορητήριο. Σ' ό,τι αφορά το κατηγορητήριο που καταχωρήθηκε σε Κακούργιοδικείο (information) θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και τα ονόματα των μαρτύρων οι οποίοι έδωσαν μαρτυρία κατά την προανάκριση που οπισθογραφούνται στην τελευταία σελίδα του κατηγορητηρίου (Δέστε άρθρο 109(δ)). Αντίθετα σ' ό,τι αφορά το κατηγορητήριο σε συνοπτικές δίκες (charge) τέτοια πρόνοια δεν υφίσταται. Το ζήτημα του περιεχομένου του κατηγορητηρίου σε σχέση με συνοπτική δίκη ρυθμίζεται από το Άρθρο 38 της Ποινικής Δικονομίας και δεν υπάρχει καθήκον αναφοράς σ' αυτό των μαρτύρων κατηγορίας κατ' αντίθεση προς όσα ισχύουν με βάση το Άρθρο 109(δ) σε σχέση με κατηγορητήριο που καταχωρείται στο Κακούργιοδικείο. Όπως έχει αποφασισθεί στην υπόθεση Γενικός Εισαγγελέας ν. Σάββας Σάββα (1998) 2 ΑΑΔ το γεγονός αναγραφής στο κατηγορητήριο μιας συνοπτικής δίκης των ονομάτων μαρτύρων κατηγορίας αποτελεί πρωτοβουλία που δεν επάγεται υποχρέωση κλήσης τους και, συνεπώς, η νομολογία ως προς τους μάρτυρες των οποίων τα ονόματα οπισθογραφούνται στο κατηγορητήριο, όπως θα εξηγήσουμε στη συνέχεια, δεν αφορά την περίπτωση της συνοπτικής δίκης.

Η ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΣΑ ΑΡΧΗ ΠΡΩΤΟΣ ΚΡΙΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Προχωρώ στη συνέχεια να θέσω το πλαίσιο μέσα στο οποίο η Κατηγορούσα Αρχή δικαιούται να ενεργεί εξασκώντας την υποχρέωση που έχει για να καλέσει τους μάρτυρες που αναφέρονται στο κατηγορητήριο. Τονίζω από την αρχή ότι η απόφαση αν θα κληθεί ένας μάρτυρας ή όχι αφήνεται αρχικά στη διακριτική ευχέρεια του εκπροσώπου της κατηγορούσας αρχής. Αυτός είναι ο πρώτος κριτής του θέματος. Η Κατηγορούσα Αρχή έχει την απεριόριστη δυνατότητα να επιλέγει ποιους μάρτυρες θα χρησιμοποιήσει και θα θεωρήσει ως μάρτυρες κατηγορίας των οποίων τα ονόματα θα θέσει στο κατηγορητήριο. Όπως αναφέρθηκε στην αγγλική υπόθεση **Seneviratne v. R. (1936) 3 ALL E.R. 36, 49** από το Λόρδο Roche (και η οποία απόφαση αναφέρθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο με επιδοκιμασία στην υπόθεση **David Paris v. Δημοκρατίας (1999) 2 AAD 186**) δεν είναι επιθυμία του Δικαστηρίου να θέσει οποιουσδήποτε κανόνες περιορισμού της διακριτικής ευχέρειας πάνω σε ένα ζήτημα όπως αυτό το οποίο εξαρτάται τόσο πολύ από τα συγκεκριμένα περιστατικά της κάθε υπόθεσης

Λέχθηκε ακόμη στην ίδια απόφαση ότι λιγότερο είναι ακόμη η επιθυμία του Δικαστηρίου να αποθαρρύνει την Κατηγορούσα Αρχή από του να ενεργεί δίκαια και με ειλικρίνεια. Όμως, τονίσθηκε περαιτέρω, γενικώς ομιλούντες δεν μπορεί να εγκριθεί η ιδέα ότι η Κατηγορούσα Αρχή πρέπει να καλεί μάρτυρες ανεξάρτητα από τους παράγοντες του αριθμού και αξιοπιστίας ή ότι η Κατηγορούσα Αρχή πρέπει να εκτελεί τόσο τις λειτουργίες της Κατηγορούσας Αρχής

όσο και της Υπεράσπισης γιατί αν κάμνει κάτι τέτοιο σίγουρα θα προκύπτει σύγχυση. Μάρτυρες απαραίτητοι για το ξεδίπλωμα των αφηγήσεων, συνέχισε ο Λόρδος Roche, επί των οποίων βασίζεται η ποινική δίωξη πρέπει βέβαια να καλούνται από την Κατηγορούσα Αρχή έστω και αν στο τέλος το αποτέλεσμα της μαρτυρίας τους είναι υπέρ ή εναντίον της υπόθεσης της Κατηγορούσας Αρχής.

ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Η Κατηγορούσα Αρχή έχει υποχρέωση να παίρνει όλα τα αναγκαία μέτρα που θα εξασφαλίσουν την παρουσία ενός μάρτυρα κατηγορίας στο Δικαστήριο. Όταν η παρουσία ενός μάρτυρα φαίνεται ότι είναι αδύνατο να διασφαλιστεί και είναι υπεράνω του ελέγχου της Κατηγορούσας Αρχής, τότε το Δικαστήριο έχει τη διακριτική ευχέρεια να διατάξει τη συνέχιση της ακρόασης, νοουμένου ότι δεν θα προκληθεί αδικία ή ν' αναβάλλει την ακρόαση της υπόθεσης.

Στην εξάσκηση αυτή της διακριτικής ευχέρειας το Δικαστήριο θα πρέπει να λάβει υπόψη του μεταξύ άλλων:

- I. Κατά πόσο η υπεράσπιση θα ήθελε να καλέσει το μάρτυρα αν δεν τον καλούσε η Κατηγορούσα Αρχή.
- II. Ποιες είναι οι πιθανότητες διασφάλισης της παρουσίας του μέσα σε ένα σύντομο διάστημα και

- III. Αν η Κατηγορούσα Αρχή επιθυμεί να προχωρήσει χωρίς την παρουσία του μάρτυρα μέχρι ποιου βαθμού θα μπορούσε να βοηθήσει τη θέση της υπεράσπισης η παρουσία του μάρτυρα.
- IV. Αν ο απών μάρτυρας μπορεί να εξασφαλιστεί κατά πόσο οι άλλοι μάρτυρες μέχρι τότε δεν είναι διαθέσιμοι.

Μάλιστα μέσα στα πλαίσια της υποχρέωσης της να παίρνει όλα τα αναγκαία μέτρα για διασφάλιση της παρουσίας του μάρτυρα κατηγορίας στο Δικαστήριο, κρίθηκε στην υπόθεση **Γενικός Εισαγγελέας v. Aboul Kareem Ban Othan Π.Ε. 7191, ημερομηνίας 18.12.01** ότι δικαιολογημένα απερρίφθη από το Δικαστήριο υπόθεση ένεκα της αδυναμίας της Κατηγορούσας Αρχής να προχωρήσει στην απόδειξη της υπόθεσης της λόγω της απουσίας μαρτύρων κατηγορίας, απότοκο της αμέλειας της Κατηγορούσας Αρχής να εκδώσει και να επιδώσει τις κλήσεις στους μάρτυρες.

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΣΑΣ ΑΡΧΗΣ ΓΙΑ ΚΛΗΣΗ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΘΕΣΟΥΝ

Η υποχρέωση της παρουσίας των μαρτύρων δεν εξυπακούει και την υποχρέωση κλήσης τους για να καταθέσουν.

Η Κατηγορούσα Αρχή διατηρεί τη διακριτική ευχέρεια:

- ❖ να τους καλέσει για να καταθέσουν ή
- ❖ να τους καλέσει και να τους προσφέρει προς αντεξέταση ή
- ❖ να μην τους καλέσει καθόλου.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗΣ ΕΥΧΕΡΕΙΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΣΑΣ ΑΡΧΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Το Δικαστήριο στη συνέχεια ασκεί τη διακριτική του εξουσία αναθεωρώντας την άσκηση της διακριτικής εξουσίας του εκπροσώπου της Κατηγορούσας Αρχής. Το Δικαστήριο δεν διατάσσει την Κατηγορούσα Αρχή να καλέσει ένα μάρτυρα αλλά την καλεί και της δίδει οδηγίες να το κάνει τις οποίες η Κατηγορούσα Αρχή μπορεί να ακολουθήσει ή όχι. Αν η Κατηγορούσα Αρχή αρνηθεί τότε το δικαστήριο έχει την εξουσία σ' αυτή την περίπτωση να καλέσει από μόνο του ένα μάρτυρα και δεν δικαιούται να επιμείνει όπως η Κατηγορούσα Αρχή καλέσει ένα μάρτυρα. Μια τέτοια εξουσία από πλευράς Δικαστηρίου θα πρέπει να ασκείται, ωστόσο, με πολλή φειδώ. Όπως αναφέρθηκε στην υπόθεση **Oliva** (1965) 3 ALL E.R. 1028 σε ελεύθερη δική μου μετάφραση:

«Η διακριτική της ευχέρεια (της κατηγορούσας αρχής) θα πρέπει να ασκείται με τρόπο ούτως ώστε να προωθεί τα συμφέροντα της δικαιοσύνης και ταυτόχρονα να είναι δίκαιη προς την υπεράσπιση. Αν η κατηγορούσα αρχή φανεί ότι ασκεί τη διακριτική της ευχέρεια με τρόπο μη πρέποντα το Δικαστήριο μπορεί να επέμβει και στα πλαίσια της διακριτικής του εξουσίας να ζητήσει από την κατηγορούσα αρχή να καλέσει ένα συγκεκριμένο μάρτυρα και στην περίπτωση που αυτή αρνείται υπάρχει ως τελική κύρωση η δυνατότητα ο Δικαστής ο ίδιος να καλέσει το μάρτυρα».

Το θέμα αποσαφηνίσθηκε ακόμη περισσότερο στην υπόθεση **R. v. Baldwin (1978) Cr. L.R. 104** όπου ελέχθη ότι ο Δικαστής δεν δικαιούται να επιμείνει όπως η Κατηγορούσα Αρχή καλέσει ένα μάρτυρα. Θεωρείται κλασική για το θέμα που εξετάζουμε, δηλαδή για την εξουσία του Δικαστηρίου να δίδει οδηγίες στην Κατηγορούσα Αρχή να καλέσει μάρτυρες, η υπόθεση **Oliva** (ανωτέρω).

Στην υπόθεση εκείνη ο παραπονούμενος υπέστη επίθεση και κλωτσοκοπήθηκε από τον Εφeseίοντα και ένα άλλο πρόσωπο γύρω στα μεσάνυχτα σε ένα δρομάκι του Σόχο στο Κεντρικό Λονδίνο. Κατά τη διάρκεια της προανάκρισης ο παραπονούμενος υιοθέτησε την κατάθεση που είχε δώσει στην Αστυνομία κατονομάζοντας τον Εφeseίοντα ως ένα από τα πρόσωπα που τον κτύπησαν. Προτού συμπληρωθεί η ακρόαση της προανάκρισης, ο παραπονούμενος προέβηκε σε μια έγγραφη κατάθεση σε ένα δικηγόρο αναφέροντας ότι δεν είχε κτυπηθεί από τον Εφeseίοντα και ότι τόσο η κατάθεση προς την Αστυνομία όσο και η προφορική του κατάθεση στην προανάκριση ήταν αναληθείς. Ο παραπονούμενος επανακλήθηκε και κατέθεσε ξανά στη διαδικασία της προανάκρισης. Ο Εφeseίων παραπέμφθηκε σε δίκη ενώπιον του Κακουργιοδικείου. Αν και η Κατηγορούσα Αρχή είχε άλλους δύο αυτόπτες μάρτυρες του επεισοδίου συμπεριέλαβε το όνομα του παραπονούμενου στον κατάλογο των μαρτύρων που θα κατέθεταν ενώπιον του Κακουργιοδικείου αλλά επέλεξε να μην τον καλέσει για να μαρτυρήσει. Ο παραπονούμενος κλήθηκε από την Υπεράσπιση και αντεξετάσθηκε αναφορικά με τις προηγούμενες καταθέσεις του. Στην έφεση που ασκήθηκε μετά την καταδίκη του ο Εφeseίων υπεστήριξε ότι η μη κλήση του παραπονούμενου (το όνομα του οποίου αναφερόταν στο κατηγορητήριο) από την Κατηγορούσα

Αρχή αποτελούσε ουσιαστική ανωμαλία (material irregularity) στην όλη διαδικασία. Το Ποινικό Εφετείο αποφάνθηκε ότι η υποχρέωση της Κατηγορούσας Αρχής να καλεί μάρτυρες τα ονόματα των οποίων αναφέρονται στο κατηγορητήριο καλύπτει μόνο εκείνους τους οποίους η μαρτυρία αναμένεται να γίνει πιστευτή.

Στην Oliva (ανωτέρω) αναφέρθηκε ότι όπου το όνομα ενός μάρτυρα φαίνεται οπισθογραφημένο στο κατηγορητήριο και εφόσον η μαρτυρία του είναι ικανή να γίνει πιστευτή είναι καθήκον της Κατηγορούσας Αρχής να τον καλέσει ακόμη και αν η μαρτυρία την οποία θα δώσει είναι ασυμβίβαστη με την υπόθεση η οποία επιδιώκεται να αποδειχθεί. Αν η Κατηγορούσα Αρχή αρνείται να το κάνει το Δικαστήριο το ίδιο μπορεί να καλέσει το μάρτυρα. Στην ίδια υπόθεση αναφέρεται ότι υπάρχει διακριτική ευχέρεια της Κατηγορούσας Αρχής να μην καλέσει μάρτυρα κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες φαίνονται καλύτερα στο απόσπασμα που ακολουθεί από τη σελίδα 310 της απόφασης σε ελεύθερη μετάφραση:

«Βεβαίως η Κατηγορούσα Αρχή δεν προβάλλει τον κάθε μάρτυρα σαν μάρτυρα αλήθειας αλλά όπου η μαρτυρία ενός μάρτυρα μπορεί να γίνει πιστευτή τότε είναι υποχρέωση της Κατηγορούσας Αρχής, καλώς αναγνωρισμένη, να τον καλέσει έστω και αν η μαρτυρία που θα δώσει είναι ασυμβίβαστη με την υπόθεση την οποία επιδιώκει να αποδείξει. Η διακριτική ευχέρεια της Κατηγορούσας Αρχής πρέπει να ασκείται με τρόπο ο οποίος προάγει το συμφέρον της δικαιοσύνης και ταυτόχρονα να είναι ακριβοδίκαιος για την υπεράσπιση.

Αν η Κατηγορούσα Αρχή φανεί ότι ασκεί αυτή τη διακριτική της ευχέρεια με τρόπο ανάρμοστο, ο δικαστής έχει εξουσία να επέμβει και ασκώντας την κρίση του να ζητήσει από την Κατηγορούσα Αρχή να καλέσει το συγκεκριμένο αυτό μάρτυρα κι αν αρνηθεί υπάρχει και η κύρωση στην οποία το Δικαστήριο μπορεί να προσφύγει, δηλαδή να καλέσει αυτεπάγγελα το μάρτυρα.»

Ο έλεγχος που πρέπει να γίνεται από το Δικαστήριο είναι κατά πόσο η Κατηγορούσα Αρχή έχοντας στη διάθεση της κάποιες πληροφορίες ή στοιχεία εύλογα κρίνει ότι ο μάρτυρας αυτός δεν θα πρέπει να προσφερθεί στο Δικαστήριο ως μάρτυρας αξιόπιστος ή αληθείας.

Ας σημειωθεί ότι η αρχή η οποία έχει διατυπωθεί στην **Oliva** υιοθετήθηκε στην υπόθεση **Πέτρος Γεωργίου Πέγκερος v. Δημοκρατίας** (1995) 2 A.A.Δ. 143 όπου τονίσθηκε ότι η Κατηγορούσα Αρχή έχει υποχρέωση να καλέσει ως μάρτυρα κάθε πρόσωπο από το οποίο λήφθηκε κατάθεση και του οποίου η μαρτυρία θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή έστω και αν το περιεχόμενο της μαρτυρίας του συγκρούεται με την υπόθεση της Κατηγορούσας Αρχής.

Η διακριτική ευχέρεια της Κατηγορούσας Αρχής να καλεί ή όχι ένα μάρτυρα εξετάστηκε πρόσφατα στην υπόθεση **Daniel Brown and another** (1997) Cr.App.R. 112 η οποία υιοθέτησε τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίστηκαν στην απόφαση **R. v. Russel Jones** (1995) 1 Cr.App.R. 538.

Στην υπόθεση **Brown** (πιο πάνω) ο παραπονούμενος είχε υποστεί επίθεση και κτυπήθηκε με κλοτσιές από τους εφεσείοντες με αποτέλεσμα να υποστεί σοβαρά τραύματα. Η επίθεση είχε λάβει χώρα σε ένα νυχτερινό φοιτητικό κέντρο και μεταξύ άλλων μαρτύρων που είχαν δει τι είχε γίνει ήταν και κάποιος Μακόρμαν, φίλος των εφεσειόντων, στο σπίτι του οποίου είχαν περάσει τη νύκτα οι εφεσείοντες μετά το επεισόδιο. Η κατάθεση του πιο πάνω στην Αστυνομία ήταν ότι είδε ένα από τους εφεσείοντες να ανταλλάσσει γύρω στις 10 γροθιές με ένα από τους σωματοφύλακες του κέντρου, αλλά δεν είδε κανένα να κλωτσά οποιοδήποτε.

Ο μόνος λόγος έφεσης κατά της καταδίκης των εφεσειόντων ήταν ότι η Κατηγορούσα Αρχή αρνήθηκε να κλητεύσει ως μάρτυρα κατηγορίας τον Μακόρμαν. Πριν την έναρξη της δίκης η Κατηγορούσα Αρχή πληροφόρησε την Υπεράσπιση ότι δεν θα καλούσε τον Μακόρμαν.

Η εκδοχή του Μακόρμαν ήταν τελείως αντίθετη με τις εκδοχές των υπολοίπων μαρτύρων κατηγορίας. Η Υπεράσπιση πληροφόρησε σχετικά το Δικαστήριο και ζήτησε από το Δικαστήριο να διατάξει την Κατηγορούσα Αρχή να προσφέρει το μάρτυρα στην Υπεράσπιση. Το Δικαστήριο κάλεσε (χωρίς να διατάξει) την Κατηγορούσα Αρχή να προσφέρει το Μακόρμαν αλλά η Κατηγορούσα Αρχή αρνήθηκε. Η Υπεράσπιση επανέλαβε την αίτηση της και το Δικαστήριο με ενδιάμεση απόφαση, αφού δέχθηκε τις θέσεις της Κατηγορούσας Αρχής, απέρριψε την αίτηση προσθέτοντας ότι και το ίδιο το Δικαστήριο δεν θα προχωρούσε να καλέσει τον πιο πάνω μάρτυρα να παρουσιαστεί. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι δικηγόροι της Υπεράσπισης πήραν μια κατάθεση

από το μάρτυρα αλλά επέλεξαν να μην τον καλέσουν προφανώς γιατί ήταν αναξιόπιστος ή πίστευαν ότι θα βοηθούσε περισσότερο την Κατηγορούσα Αρχή παρά την Υπεράσπιση. Με βάση τα πιο πάνω περιστατικά το Ποινικό Εφετείο απέρριψε την έφεση.

Το Ποινικό Εφετείο, αφού ανέφερε ότι η αμφισβήτηση της εγκυρότητας μιας καταδικαστικής απόφασης (γιατί η Κατηγορούσα Αρχή αρνείται να καλέσει ή να προσφέρει ένα μάρτυρα προς αντεξέταση) έχει καταστεί πρόσφατα αρκετά δημοφιλής μεταξύ των δικηγόρων, τόνισε ότι είναι αρκετά δύσκολο να επιτύχει. Και τούτο γιατί η Υπεράσπιση έχει την ευχέρεια να καλέσει το μάρτυρα και το Εφετείο καλείται να εξετάσει τη διακριτική ευχέρεια του πρωτόδικου Δικαστηρίου να αποφανθεί πάνω σε ένα θέμα που εμπίπτει μέσα στα πλαίσια της διακριτικής ευχέρειας του Δημόσιου Κατηγόρου.

Το ζήτημα της άρνησης της Κατηγορούσας Αρχής να καλέσει μάρτυρα το όνομα του οποίου δεν περιλαμβάνετο στον κατάλογο των μαρτύρων που επισυνάπτετο στο κατηγορητήριο που καταχωρήθηκε ενώπιον του Κακουργιοδικείου και του οποίου η ανακριτική κατάθεση ήταν ανάμεσα στα έγγραφα και καταθέσεις που παραδόθηκαν στο Δικαστήριο και στην Υπεράσπιση στη διαδικασία της παραπομπής της υπόθεσης στο Κακουργιοδικείο άνευ προανακρίσεως εξετάσθηκε στην πρόσφατη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου **Μαρία Ιωάννου και Αντριανή Ηρακλέους v. Δημοκρατία Π.Ε. 7060, 7061, ημερ. 25.9.01.**

Στην υπόθεση εκείνη όπως φάνηκε από το φάκελο της προανάκρισης η Κατηγορούσα Αρχή κατέθεσε στο Δικαστήριο και έδωσε στην Υπεράσπιση αντίγραφα καταθέσεων του Χαράλαμπου

Σαββίδη ημερομηνίας 11.12.99 και 21.12.99 χωρίς να συμπεριλάβει το όνομα του στα ονόματα των μαρτύρων που περιείχοντο στο κατηγορητήριο του Κακουργιοδικείου. Αν και λοιπόν το όνομα του Χ. Σαββίδη δεν είχε συμπεριληφθεί στο κατηγορητήριο του Κακουργιοδικείου (information), η Υπεράσπιση ζήτησε από το Κακουργιοδικείο να διατάξει την Κατηγορούσα Αρχή όπως καλέσει και προσφέρει προς αντεξέταση τον Χ. Σαββίδη. Η Υπεράσπιση υπέβαλε ότι εφόσον η Κατηγορούσα Αρχή είχε δώσει για τους σκοπούς της προανάκρισης τις δύο καταθέσεις του Χ. Σαββίδη στην Υπεράσπιση, έστω και χωρίς να τον συμπεριλάβει στο κατηγορητήριο, το πρόσωπο αυτό είχε καταστεί μάρτυρας και το όνομα του έπρεπε να είχε συμπεριληφθεί στον κατάλογο των μαρτύρων του κατηγορητηρίου του Κακουργιοδικείου. Με βάση τα δεδομένα αυτά το Δικαστήριο όφειλε να διατάξει την Κατηγορούσα Αρχή να τον καλέσει και να τον προσφέρει στην Υπεράσπιση προς αντεξέταση.

Η Κατηγορούσα Αρχή έφερε ένσταση και με την παρουσίαση των τριών ανακριτικών καταθέσεων του Χ. Σαββίδη, ζήτησε από το Κακουργιοδικείο να απορρίψει τη σχετική αίτηση της Υπεράσπισης αφού τον θεωρούσε, για τους λόγους που εξήγησε, αναξιόπιστο μάλιστα δε ύποπτο πρόσωπο σαν συνεργό του κατηγορούμενου γι' αυτό και του λήφθηκε ανακριτική κατάθεση.

Η Κατηγορούσα Αρχή θεώρησε καθήκον της να δώσει τις δύο καταθέσεις του Χ. Σαββίδη της 11.12.99 και 21.12.99 στην Υπεράσπιση μαζί με τα υπόλοιπα έγγραφα και τις καταθέσεις που δόθηκαν για σκοπούς παραπομπής των Εφεσειουσών ενώπιον του Κακουργιοδικείου για να μπορέσει η Υπεράσπιση να τις αξιοποιήσει

όπως η ίδια επιθυμούσε. Η Κατηγορούσα Αρχή ισχυρίσθηκε ότι οι καταθέσεις του Χ. Σαββίδη παραδόθηκαν στην άλλη πλευρά όχι σαν κατάθεση μάρτυρα αλλά σαν μη χρησιμοποιηθέν υλικό και μέσα στα πλαίσια της υποχρέωσης της να ενημερώσει την άλλη πλευρά για την ύπαρξη μαρτυρίας η οποία δυνατόν να την ενδιέφερε.

Το Κακουργιοδικείο αποδέχθηκε την εισήγηση της Κατηγορούσας Αρχής και απέρριψε το αίτημα της Υπεράσπισης. Η εισήγηση της Κατηγορούσας Αρχής ότι οι δύο καταθέσεις δόθηκαν στην Υπεράσπιση μέσα στα πλαίσια της υποχρέωσης της να ενημερώσει την Υπεράσπιση για τη μαρτυρία που είχε στην κατοχή της και όχι γιατί θεωρούσε τον Χ. Σαββίδη ως μάρτυρα της έγινε αποδεκτή από το Κακουργιοδικείο αφού δικαιολογείτο και από τη μετέπειτα συμπεριφορά της Κατηγορούσας Αρχής. Σύμφωνα με το σκεπτικό της ενδιάμεσης απόφασης η Κατηγορούσα Αρχή δεν είχε πρόθεση να καλέσει τον Χ. Σαββίδη ως μάρτυρα κατηγορίας και γι' αυτό δεν συμπεριέλαβε το όνομα του στο κατηγορητήριο που καταχωρήθηκε στο Επαρχιακό Δικαστήριο για σκοπούς παραπομπής, ούτε και στο κατηγορητήριο που καταχωρήθηκε αργότερα στο Κακουργιοδικείο. Εφόσον δε γι' αυτό το λόγο δεν τον συμπεριέλαβε στο κατηγορητήριο του Κακουργιοδικείου δεν είχε υποχρέωση να τον καλέσει.

Το Ανώτατο Δικαστήριο εξετάζοντας το εγερθέν ζήτημα ανέφερε ότι η καταχώριση των καταθέσεων του Χ. Σαββίδη στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας για τους σκοπούς της προανάκρισης (ανεξάρτητα από τις προθέσεις της Κατηγορούσας Αρχής) είχε καταστήσει τον Χ. Σαββίδη μάρτυρα κατηγορίας και επομένως το όνομα του θα έπρεπε να είχε συμπεριληφθεί στον

κατάλογο των μαρτύρων του κατηγορητηρίου του Κακουργιοδικείου σύμφωνα με τις επιτακτικές πρόνοιες του άρθρου 109(δ) του Κεφ. 155. Όσον αφορά δε τις επιπτώσεις από τη μη συμπερίληψη του ονόματος του Χ. Σαββίδη στον κατάλογο των μαρτύρων του κατηγορητηρίου το Ανώτατο Δικαστήριο έχοντας υπόψη τα γεγονότα της υπόθεσης και την πρόσφατη Αγγλική νομολογία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι έστω και αν θεωρήσουν ότι το όνομα του Χ. Σαββίδη βρισκόταν στον κατάλογο των μαρτύρων του κατηγορητηρίου του Κακουργιοδικείου, όπως θα έπρεπε, η Κατηγορούσα Αρχή είχε, για τους λόγους που εξήγησε και που συνίσταντο στο ότι δεν τον θεωρούσε αξιόπιστο αφού οι καταθέσεις του ήταν αντιφατικές, τη διακριτική ευχέρεια να μην τον καλέσει και το θέμα της κλήσης του επαφιόταν έτσι στους ώμους της Υπεράσπισης. Κατέληξε δε λέγοντας ότι η Υπεράσπιση, αν και μπορούσε να τον καλέσει απέφυγε, να το πράξει.

ΣΥΝΟΨΗ ΑΡΧΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΛΗΣΗ Η ΜΗ ΕΝΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Στην υπόθεση **Ιωάννου** (πιο πάνω) το Ανώτατο Δικαστήριο παρέθεσε ως επιτομή των αρχών που διατυπώνονται για το θέμα της κλήσης ή μη ενός μάρτυρα κατηγορίας τα ακόλουθα όπως καθορίσθηκαν στην Αγγλική υπόθεση **Kenneth Russel Jones** (1995) 1 Cr. App. R. 538:

- ❖ Η Κατηγορούσα Αρχή έχει τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει πάνω σε ποιους μάρτυρες θα βασισθεί για τους σκοπούς της προανάκρισης και για να αποδείξει εκ πρώτης όψεως υπόθεση εναντίον του κατηγορούμενου

δίδοντας προς τούτο αντίγραφα των καταθέσεων τους στην Υπεράσπιση. Η Κατηγορούσα Αρχή κατά κανόνα θα πρέπει να αποκαλύπτει το περιεχόμενο ουσιωδών καταθέσεων που έχει στην κατοχή της τις οποίες δεν έχει επιδόσει στην Υπεράσπιση.

- ❖ Η Κατηγορούσα Αρχή πρέπει να έχει στο Δικαστήριο όλους τους μάρτυρες που προτίθεται να καλέσει για να καταθέσουν (αντίγραφα των καταθέσεων των οποίων έχουν ήδη δοθεί στην Υπεράσπιση), εκτός αν ο μάρτυρας έχει ήδη δεσμευθεί να παρουσιασθεί ή η Υπεράσπιση συμφωνεί ότι η παρουσία τους δεν θα είναι αναγκαία π.χ. γιατί το περιεχόμενο της κατάθεσης του θα γίνει αποδεκτό.
- ❖ Το αντιπαραθετικό σύστημα απαιτεί από την Κατηγορούσα Αρχή να παρουσιάσει την υπόθεση της εναντίον του κατηγορούμενου. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια η Κατηγορούσα Αρχή έχει τη διακριτική ευχέρεια να καλέσει ή να προσφέρει προς αντεξέταση ένα συγκεκριμένο μάρτυρα. Όμως ο Δημόσιος Κατήγορος θα πρέπει να ενεργεί μέσα στα πλαίσια των συμφερόντων της δικαιοσύνης και της δίκαιης δίκης. Έτσι έχει την υποχρέωση να καλέσει ένα μάρτυρα έστω και αν η μαρτυρία του δε συνάδει με την υπόθεση που θέλει να αποδείξει. Όμως δεν έχει την υποχρέωση να καλέσει ένα μάρτυρα η μαρτυρία του οποίου είναι ασυμβίβαστη ή εναντίον της υπόθεσης που θέλει να αποδείξει, αφού μια

τέτοια μαρτυρία δε θα μπορεί να γίνει πιστευτή αν η κατάθεση της Κατηγορούσας Αρχής είναι ορθή.

- ❖ Η Κατηγορούσα Αρχή κανονικά πρέπει να καλεί ή να προσφέρει όλους τους μάρτυρες που μπορούν να δώσουν άμεση μαρτυρία για τα κύρια γεγονότα της υπόθεσης εκτός αν ο Δημόσιος Κατήγορος θεωρεί τη μαρτυρία τους ως μη ικανή να γίνει πιστευτή.
- ❖ Η Κατηγορούσα Αρχή αποφασίζει κατά πόσο ένας μάρτυρας μπορεί να δώσει άμεση μαρτυρία για τα κύρια γεγονότα της υπόθεσης. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια μπορεί να κρίνει κατά πόσο η μαρτυρία είναι περιθωριακή.
- ❖ Η κατηγορούσα αρχή είναι ο κατ' εξοχή κριτής κατά πόσο ένας μάρτυρας για κύρια γεγονότα είναι ανάξιος να γίνει πιστευτός. Δεν πρέπει βέβαια η Κατηγορούσα Αρχή να σπεύδει να θεωρεί ένα μάρτυρα ως μη ικανό να γίνει πιστευτός απλώς διότι δίνει μια διαφορετική διάσταση επί των γεγονότων ή δίνει μια κατάθεση που πιθανό να είναι διαφορετική από την κατάθεση ενός αριθμού άλλων μαρτύρων της Κατηγορούσας Αρχής και η οποία θέση πιθανό να είναι λιγότερο ευνοϊκή για την Κατηγορούσα Αρχή.
- ❖ Η Κατηγορούσα Αρχή δεν είναι υπόχρεη να προσφέρει ένα μάρτυρα (πάνω στη μαρτυρία του οποίου δεν προτίθεται να βασισθεί) για να δώσει την ευχέρεια στην Υπεράσπιση να τον χρησιμοποιήσει για να επιτεθεί

εναντίον της αξιοπιστίας των υπόλοιπων μαρτύρων κατηγορίας (στη μαρτυρία των οποίων προτίθεται να βασισθεί). Μια τέτοια διαδικασία απλά προκαλεί σύγχυση. Η υποχρέωση της Κατηγορούσας Αρχής είναι να έχει τέτοιους μάρτυρες στη διάθεση της Υπεράσπισης για να δώσει την ευχέρεια στην Υπεράσπιση να τους καλέσει αν η Υπεράσπιση το κρίνει σκόπιμο.

ΔΙΑΦΟΡΗ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΠΙΣΘΟΓΡΑΦΗΘΕΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΑΡΤΥΡΑ ΣΤΟ ΚΑΤΗΓΟΡΗΤΗΡΙΟ ΑΠΟ ΕΚΕΙΝΗ ΟΠΟΥ ΕΧΕΙ ΗΔΗ ΟΠΙΣΘΟΓΡΑΦΗΘΕΙ

Προκύπτει με σαφήνεια από τα πιο πάνω ότι είναι άλλες οι υποχρεώσεις που τίθενται στους ώμους της Κατηγορούσας Αρχής πριν το όνομα ενός μάρτυρα οπισθογραφηθεί στο κατηγορητήριο και άλλες αφ΄ ης στιγμής το όνομα του μάρτυρα περιληφθεί στον κατάλογο των μαρτύρων κατηγορίας. Υπάρχει μια σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ των δύο καταστάσεων.

Στην υπόθεση **R. v. Harris (1927) 2 KB 587** ελέχθη ότι η Κατηγορούσα Αρχή υποχρεούται να καλέσει ενώπιον του Δικαστηρίου όλους τους ουσιώδεις μάρτυρες έστω και αν δίδουν αντικρουόμενο απολογισμό των γεγονότων. Τα πιο πάνω όμως έτυχαν της κριτικής του Αγγλικού Εφετείου στην υπόθεση **Oliva** (ανωτέρω) και θεωρήθηκαν ότι δεν θα μπορούσαν να αποσκοπούν στην ανατροπή του απόμακρου καθιερωμένου δικαιώματος της Κατηγορούσας Αρχής να ασκεί τη διακριτική της ευχέρεια και να αποφασίζει ποιοι είναι οι ουσιώδεις μάρτυρες.

Εξάλλου στην υπόθεση Dallison v. Caffery (1964) 2 ALL E.R. 610, ο Λόρδος Diplock ανέφερε (σε ελεύθερη μετάφραση):

«Η υποχρέωση (της Κατηγορούσας Αρχής) είναι να ενεργεί ως κατήγορος και όχι ως υπεράσπιση. Αν τύχει να έχει πληροφόρηση από αξιόπιστο μάρτυρα η οποία είναι ασυμβίβαστη με την ενοχή του κατηγορούμενου η Κατηγορούσα Αρχή θα πρέπει να θέσει τέτοιο μάρτυρα στη διάθεση της Υπεράσπισης. Δεν είναι καθήκον της Κατηγορούσας Αρχής να επιλύσει τη σύγκρουση της μαρτυρίας από προφανώς αξιόπιστες πηγές: αυτό είναι το καθήκον των ενόρκων κατά τη δίκη».

Στην ίδια απόφαση ο Λόρδος Denning ανέφερε τα εξής σχετικά (σ' ελεύθερη μετάφραση):

«Το καθήκον της Κατηγορούσας Αρχής είναι αυτό: Αν έχει υπόψη της ένα αξιόπιστο μάρτυρα ο οποίος μπορεί να καταθέσει ουσιώδη γεγονότα που τείνουν να δείξουν ότι ο κατηγορούμενος είναι αθώος πρέπει είτε να καλέσει η ίδια το μάρτυρα αυτό είτε να θέσει στη διάθεση της Υπεράσπισης την κατάθεση του. Θα ήταν άκρως αξιόπεμπτο να αποκρύψει από το Δικαστήριο τη μαρτυρία την οποία μπορεί να δώσει ένας τέτοιος μάρτυρας. Αν η Κατηγορούσα Αρχή δεν έχει υπόψη της για αξιόπιστο μάρτυρα αλλά ένα μάρτυρα τον οποίον δεν αναγνωρίζει η ίδια ως αξιόπιστο οφείλει να

ενημερώσει την Υπεράσπιση για να μπορέσει η Υπεράσπιση να τον καλέσει η ίδια, αν το επιθυμεί».

Σημαντική είναι και η υπόθεση **R. v. Richardson 98 Cr. App. R. 174** όπου συγκεκριμένα αποφασίστηκε ότι αν κάποιες καταθέσεις δεν αποτέλεσαν ποτέ μέρος της υπόθεσης της Κατηγορούσας Αρχής και είχαν απλώς επιδοθεί στην Υπεράσπιση ως μη χρησιμοποιηθέν υλικό τότε η Κατηγορούσα Αρχή δεν έχει υποχρέωση να καλέσει αυτούς που έκαναν τις καταθέσεις σαν μάρτυρες κατηγορίας. Αν το Δικαστήριο επέβαλλε στην Κατηγορούσα Αρχή να καλέσει τέτοιους μάρτυρες θα ήταν ως να εκαλούσε την Κατηγορούσα Αρχή να ενεργήσει τόσο σαν κατήγορος όσο και σαν Υπεράσπιση.

Προκύπτει σαφώς από τα πιο πάνω ότι με βάση τις αγγλικές αποφάσεις υπάρχει μια διαχωριστική γραμμή μεταξύ μαρτύρων των οποίων τα ονόματα οπισθογραφούνται στο κατηγορητήριο και μαρτύρων των οποίων τα ονόματα η Κατηγορούσα Αρχή δεν περιέλαβε στο κατηγορητήριο. Στην δεύτερη περίπτωση το Δικαστήριο δεν έχει καμιά εξουσία να καλέσει την Κατηγορούσα Αρχή να καλέσει ένα τέτοιο μάρτυρα. Υπάρχει απόλυτη εξουσία στην Κατηγορούσα Αρχή να αποφασίσει ποιων μαρτύρων τη μαρτυρία θα χρησιμοποιήσει για να αποδείξει την υπόθεση της και επομένως να θέσει στο κατηγορητήριο. Η υποχρέωση της Κατηγορούσας Αρχής είναι να δώσει στην Υπεράσπιση πληροφορίες για μάρτυρες των οποίων γνωρίζει την ύπαρξη αλλά δεν θα χρησιμοποιήσει για να τους κάνει η Υπεράσπιση χρήση όπως αυτή νομίζει.

ΕΥΡΕΙΑ Η ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗ ΕΥΧΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΣΑΣ ΑΡΧΗΣ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΑΡΤΥΡΑ ΕΧΕΙ ΟΠΙΣΘΟΓΡΑΦΗΘΕΙ

Με βάση τις αρχές που παρατέθηκαν ανωτέρω η Κατηγορούσα Αρχή απολαμβάνει μιας ευρείας διακριτικής εξουσίας κατά πόσο να καλέσει ένα μάρτυρα ή όχι ακόμη και στην περίπτωση που το όνομα του οπισθογραφείται στο κατηγορητήριο. Η Κατηγορούσα Αρχή έχει λοιπόν την ευχέρεια να μην καλέσει ένα τέτοιο μάρτυρα αν υπήρξαν μεταξύ παραπομπής και δίκης ενώπιον του Δικαστηρίου τέτοια γεγονότα τα οποία θα καθιστούσαν ένα μάρτυρα αναξιόπιστο ενώ αρχικά τον θεωρούσε σαν μάρτυρα του οποίου η μαρτυρία δυνατόν να γινόταν πιστευτή. Θα πρέπει δε αυτά τα γεγονότα να έχουν σχέση με τη συμπεριφορά του ίδιου του μάρτυρα και όχι με τη συμπεριφορά άλλου μάρτυρα ή με αναφορά σε άλλη μαρτυρία η οποία στο μεταξύ τέθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου. Δέστε μεταξύ άλλων **Blackstone Criminal Practice 1985 σελ. 1296** όπου με αναφορά στην υπόθεση **R. v. Oliva** (ανωτέρω) αναφέρονται τα εξής:

«Prosecuting counsel has a discretion not to call a witness's whose name is on the back of the indictment. If the witness's no longer appears to counsel to be a credible witness worthy of belief (Oliva [1965] 1 WLR 1028). This exception presupposes that something has occurred between committal and trial to cast doubt on the witness veracity - if the witness was known – not to be credible at the time of the committal

proceedings the prosecution ought not to have used his evidence».

Στην υπόθεση **R. v. Nugent (1977) 1 WLR 789** ελέχθη ότι το να καλείται η Κατηγορούσα Αρχή να θέτει ενώπιον του Δικαστηρίου μάρτυρες των οποίων τη μαρτυρία θεωρεί αναξιόπιστη θα είχε ως αποτέλεσμα την πρόκληση σύγχυσης αναφορικά με τη φύση της υπόθεσης της Κατηγορούσας Αρχής και θα έθετε στους ώμους της Κατηγορούσας Αρχής το καθήκον να ενεργεί τόσο σαν κατήγορος αλλά και ως Υπεράσπιση. Το καθήκον του κατήγορου είναι να παρουσιάσει την υπόθεση του με δίκαιο τρόπο και με διαφάνεια προς το δημόσιο συμφέρον. Δεν αποτελεί μέρος του καθήκοντος του να διευθύνει την υπόθεση της Υπεράσπισης.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Στην υπόθεση **Κώστα Νίκου Νικολαΐδη v. Αστυνομίας Π.Ε. 7009, ημερ. 19.1.01,** αφού τονίσθηκε η πάγια πλέον αρχή ότι η υποχρέωση κλήσης συγκεκριμένου μάρτυρα προκύπτει εφόσον η Κατηγορούσα Αρχή γνωρίζει ότι ο συγκεκριμένος μάρτυρας είναι αξιόπιστος εξετάσθηκε θέμα ισχυριζόμενης παράλειψης της Κατηγορούσας Αρχής να προσαγάγει όλη την απαραίτητη μαρτυρία και συγκεκριμένα να καλέσει μάρτυρα που ήταν παρών στο επεισόδιο που αποτελούσε το επίδικο αδίκημα αλλά είχε αρνηθεί να δώσει κατάθεση όταν τον είχε προσεγγίσει η Αστυνομία. Το Ανώτατο Δικαστήριο απορρίπτοντας τη σχετική εισήγηση της Υπεράσπισης ανέφερε ότι εφόσον η Κατηγορούσα Αρχή δεν μπορούσε να γνωρίζει το περιεχόμενο της μαρτυρίας του μάρτυρα αυτού για να συμπεράνει κατά πόσο ήταν αξιόπιστος συγκρίνοντας

το με το υπόλοιπο αποδεικτικό υλικό που είχε στη διάθεση της δεν υπήρχε ο,τιδήποτε το μεμπτό από την παράλειψη της Κατηγορούσας Αρχής να τον καλέσει ως μάρτυρα. Λέχθηκε δε χαρακτηριστικά από το Δικαστή Καλλή:

«Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η Κατηγορούσα Αρχή πρέπει να ενεργεί με τρόπο που προάγει τους σκοπούς και τα συμφέροντα της δικαιοσύνης. Διερωτώμεθα πως εξυπηρετούνται αυτοί οι σκοποί με την κλήση μάρτυρα του οποίου το περιεχόμενο της μαρτυρίας είναι άγνωστο στο διάδικο που τον καλεί».

Στην υπόθεση Αντώνης Βασιλείου v. Δημοκρατίας Π.Ε. 6937, ημερ. **19.4.02** οι μάρτυρες που η Υπεράσπιση παραπονέθηκε ότι δεν κλήθηκαν είχαν προσεγγισθεί από την Κατηγορούσα Αρχή αλλά αρνήθηκαν να δώσουν κατάθεση. Κρίθηκε ότι αυτό αφαιρούσε από την Κατηγορούσα Αρχή την υποχρέωση να τους καλέσει. Περαιτέρω η μη ύπαρξη γραπτής κατάθεσης καθιστούσε αδύνατο να δοθεί αντίγραφο της κατάθεσης στο στάδιο της προανάκρισης ή να δοθεί γραπτή ειδοποίηση με βάση το Άρθρο 111 του Περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου. Επομένως και σαν θέμα εφαρμογής των δικονομικών κανόνων η κλήση των δύο προσώπων ήταν αδύνατη.

Στην υπόθεση Χριστάκης Ξενοφώντος Νεοφύτου v. Αστυνομίας Π.Ε. 6973, ημερ. **30.3.01** αποφασίσθηκε ότι η παράλειψη της Κατηγορούσας Αρχής να καλέσει τον εμπειρογνώμονα που έκαμε δακτυλοσκοπική εξέταση δεν

μπορούσε να αποτελέσει βάση για παράπλονο αφού ο λόγος που δεν κλήθηκε ήταν ότι δεν βρέθηκαν καθόλου δαχτυλικά αποτυπώματα. Λέχθηκε ακόμα ότι η έκθεση του μάρτυρα αυτού ήταν στα χέρια της Υπεράσπισης η οποία μπορούσε να τον καλέσει.

ΠΟΤΕ Η ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΣΑ ΑΡΧΗ ΑΦΙΣΤΑΤΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ ΝΑ ΠΡΟΣΚΟΜΙΣΕΙ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΟΥΣΙΩΔΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΗΣ

Ενώ από τη μια η Κατηγορούσα Αρχή έχει τη διακριτική ευχέρεια να επιλέγει ποιους μάρτυρες θα θέσει στο κατηγορητήριο και ποιους όχι με δυνατότητα του Δικαστηρίου να αναθεωρήσει την άσκηση αυτής της διακριτικής ευχέρειας, όπως εξηγήσαμε πιο πάνω, αν η Κατηγορούσα Αρχή παραλείψει να παρουσιάσει μάρτυρα ή μάρτυρες αφήνοντας μ' αυτό τον τρόπο κενά στην υπόθεση της τότε αφίσταται του καθήκοντος να προσαγάγει το σύνολο της ουσιώδους μαρτυρίας στη διάθεση της με αποτέλεσμα σε μια τέτοια περίπτωση η ετυμηγορία του Δικαστηρίου να μπορεί να κριθεί άδικη ή ως εμπειρέχουσα το σπέρμα της αδικίας κατά τον τρόπο που επεξηγήθηκε στην υπόθεση **Πέγκερως** (ανωτέρω). Αν η Κατηγορούσα Αρχή ορθά ή λανθασμένα σχεδιάζει και παρουσιάζει την υπόθεση της δεν υπαγορεύεται από το Δικαστήριο στην πορεία της δίκης εφόσον το όνομα ενός μάρτυρα δεν έχει τεθεί στο κατηγορητήριο. Αν οι μάρτυρες που η Κατηγορούσα Αρχή αποφασίσει να θέσει στο κατηγορητήριο ήταν αυτοί που έπρεπε ή όχι για να αποδείξει την υπόθεση της είναι κάτι που βεβαίως το Δικαστήριο ελέγχει στο τέλος της δίκης. Έτσι στην **Πέγκερως**, το Εφετείο έκρινε ότι κακώς η Κατηγορούσα Αρχή δεν κάλεσε

συγκεκριμένο μάρτυρα η απουσία του οποίου άφηνε κάποια κενά στην υπόθεσή της και ότι κακώς το Κακουργιοδικείο δεν είχε εντοπίσει αυτό το κενό στην τελική του ετυμηγορία.

Στην υπόθεση Πέγκερος πρέπει να κάνουμε μια σύντομη αναφορά στα γεγονότα της για να γίνει ευκολότερα κατανοητή η πιο πάνω κατάληξη του Εφετείου. Ο κατηγορούμενος μέλος της Αστυνομικής Δύναμης και υπηρετών στο πυροτεχνουργείο της Αστυνομίας κατηγορείτο για απόπειρα ανθρωποκτονίας και κατοχή εκρηκτικών υλών χωρίς την άδεια της αρμόδιας αρχής. Είχε τοποθετήσει δύο κουτιά τσιγάρων στην οροφή του αυτοκινήτου του παραπονούμενου Κώστα Σεργίδη («Γενά») πάνω από τη θέση του οδηγού. Τα κουτιά περιείχαν εκρηκτική ύλη και πυροδοτικό μηχανισμό που δικαιολογούν το χαρακτηρισμό τους ως βόμβα. Στην ένορκη του μαρτυρία στο Κακουργιοδικείο ο κατηγορούμενος παραδέχθηκε ότι μετέφερε τη βόμβα, ότι την τοποθέτησε στην οροφή του αυτοκινήτου του παραπονούμενου αλλά αρνήθηκε ότι αυτή ήταν σε λειτουργήσιμη κατάσταση ή ότι μπορούσε να εκραγεί. Υποστήριξε δε ότι η βόμβα δεν ήταν δικής του κατασκευής και ότι είχε νωρίτερα τοποθετηθεί στο αυτοκίνητο του από κακοποιό στοιχείο για εκφοβισμό. Με την επιστροφή της βόμβας σκόπευε να δώσει το μήνυμα στο Γενά τον οποίο οι πληροφορίες τον έφεραν ως το δράστη, ότι γνώριζε ποιος ήταν και με τον τρόπο αυτό να του καταστήσει γνωστό ότι ήταν ενήμερος των πράξεων του. Ο κατηγορούμενος είχε επίσης ισχυριστεί ότι επισκέφθηκε τον Βοηθό Αρχηγό Αστυνομίας τον κ. Κώστα Παπακώστα στο σπίτι του μισή ώρα μετά τη διαφυγή του από τη σκηνή του εγκλήματος και εξιστόρησε σ' αυτόν τα διαδραματισθέντα. Στον κ. Παπακώστα ανέφερε, όπως υποστήριξε, ότι η βόμβα ήταν ακίνδυνη και ότι δεν

μπορούσε να εκραγεί γιατί δεν περιείχε τα απαραίτητα σύρματα (δύο) τα οποία ενούμενα καθιστούν το μηχανισμό εκρηκτικό και τη βόμβα ικανή να εκραγεί όταν κινηθεί βίαια. Τη μαρτυρία του κατηγορούμενου το Κακουργιοδικείο απέρριψε ως αναξιόπιστη, όμως δεν απέκλεισε την πιθανότητα να είχε επισκεφθεί τον κ. Παπακώστα σε κάποιο στάδιο. Κρίθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο ότι το γεγονός αυτό, δηλαδή η αποδοχή της μαρτυρίας του κατηγορούμενου ότι είχε συναντηθεί με τον κ. Παπακώστα σε συνδυασμό με τη μαρτυρία ότι ο κος Παπακώστας ήταν εκείνος ο οποίος κατηύθυνε την προσοχή των ανακριτικών αρχών προς τον κατηγορούμενο, άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο ο κατηγορούμενος να του είχε αποκαλύψει το ρόλο του στο συμβάν οπότε η Κατηγορούσα Αρχή είχε υποχρέωση να τον καλέσει ως ουσιώδη μάρτυρα. Τονίστηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο ότι η δυνατότητα την οποία όντως είχε η Υπεράσπιση να καλέσει τον κ. Παπακώστα, δεν πλήρωνε το κενό στην υπόθεση της Κατηγορούσας Αρχής. Το κενό προέκυπτε από το εύρημα ότι η συνάντηση μεταξύ των δύο δεν μπορούσε να αποκλεισθεί αφενός, και τη γνώση που αποκαλύφθηκε ότι ο κος Παπακώστας είχε για την ανάμειξη του κατηγορούμενου στο συμβάν αφετέρου. Οι διαπιστώσεις, λοιπόν, αυτές καθιστούσαν τον κ. Παπακώστα ουσιώδη μάρτυρα για την αξιολόγηση της εκδοχής του κατηγορούμενου η οποία τέθηκε στην Κατηγορούσα Αρχή. Η δε απουσία του από το εδώλιο του μάρτυρα αποστέρησε το Δικαστήριο ουσιώδους μαρτυρίας για την εκδοχή του κατηγορούμενου για τα διαδραματισθέντα. Η παράλειψη της Κατηγορούσας Αρχής να καλέσει τον κ. Παπακώστα θα ήταν επουσιώδους σημασίας, αν αποδεικνυόταν ότι η βόμβα είχε δραστικό εκρηκτικό μηχανισμό. Ας σημειωθεί ότι ο παραμερισμός των ευρημάτων του Δικαστηρίου ως προς τη δραστηριότητα του

εκρηκτικού μηχανισμού της βόμβας είχε ως αποτέλεσμα να μην αποδειχθεί ότι η βόμβα ήταν προσαρμοσμένη να εκραγεί.

Στην υπόθεση Πέγκερος έγινε αναφορά σε σχετική αγγλική νομολογία η οποία υποστηρίζει ότι παράλειψη της Κατηγορούσας Αρχής να καλέσει ουσιώδη μάρτυρα, κλονίζει το θεμέλιο της κατηγορίας διότι αφήνει σκοτεινές πτυχές της υπόθεσης που θα μπορούσαν να φωτιστούν με τη μαρτυρία του (Δείτε R. v. Gallagher (1974) 3 All E.R. 118; R. v. Maguine (1992) 2 All E.R. 433; R. v. Leyland Magistrates (1979) 1 All E.R. 209; R. v. Botton Justices ex p Scally (1991) 2 All E.R. 619; Sanson v. R. (1991) Vol. 92 Cr. App.R. 115; Phillipson v. R. (1990) Vol. 91 Cr. App.R. 226).

Στην υπόθεση Fournaris v. Republic (1978) 2 C.L.R. 20 το Ανώτατο Δικαστήριο δέχθηκε την έφεση του Εφεσείοντα ενάντια στην καταδίκη του προβάλλοντας σαν ένα από τους λόγους την παράλειψη της Κατηγορούσας Αρχής να φέρει στο Δικαστήριο να καταθέσει τον αστυνομικό ο οποίος συνέλαβε τον Εφεσείοντα και ο οποίος φρουρούσε το συζητούμενο τόπο παρά το γεγονός ότι η μαρτυρία του αποτελούσε αναγκαίο στοιχείο για την απόδειξη της ενοχής του Εφεσείοντα πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας. Χωρίς τη μαρτυρία αυτή το Ανώτατο Δικαστήριο θεώρησε ότι δεν μπορούσε να αποκλείσει πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας την πιθανότητα ότι το περίστροφο τοποθετήθηκε στον τόπο αυτό μετά τη σύλληψη του Εφεσείοντα. Ο αστυνομικός αυτός είχε τη δυνατότητα να παραλάβει (αν υπήρχε) το περίστροφο το οποίο, όπως υπήρξε ισχυρισμός, έριξε στη σκηνή ο Εφεσείων αίροντας με τη μαρτυρία του κάθε αμφιβολία που θα μπορούσε να αφεθεί ως προς την

παρουσία του περιστρόφου στη σκηνή. Το Ανώτατο Δικαστήριο εξέφρασε την απαρέσκεια του γιατί ο αστυνομικός αυτός δεν κλήθηκε, δεν προσφέρθηκε ως μάρτυρας στη δίκη και καμιά λογική εξήγηση ή δικαιολογία δεν δόθηκε γιατί να μην είχε γίνει αυτό.

Στην υπόθεση **Parris v. Δημοκρατίας** (1999) 2 A.A.Δ. 186, η Κατηγορούσα Αρχή είχε καλέσει ως μάρτυρες κατηγορίας τόσο τον ιατροδικαστή Μάριο Ματσάκη όσο και τον ιατροδικαστή καθηγητή Ψαρούλη οι οποίοι είχαν διενεργήσει μεταθανάτια εξέταση του πτώματος του θύματος. Η υπόθεση αφορούσε το αδίκημα του κακουργήματος της ανθρωποκτονίας κατά παράβαση του Άρθρου 205 του Ποινικού Κώδικα Κεφ. 154 με θύμα της παράνομης πράξης τη σύζυγο του Εφeseίοντα ο οποίος, κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας, κρίθηκε ένοχος σ' αυτό. Στην εναρκτήρια δήλωση της η Κατηγορούσα Αρχή το είχε κάνει καθαρό ότι θα στηριζόταν πάνω στη μαρτυρία του Δρος Ματσάκη ο οποίος είχε πει ότι το θύμα ήταν νεκρό λόγω στραγγαλισμού πριν από την πτώση της από το διαμέρισμα στο δρόμο. Αντίθετα ο καθηγητής Ψαρούλης είχε πει ότι το θύμα ήταν ζωντανό πριν από την πτώση του από το διαμέρισμα στο δρόμο. Έτσι η απουσία σύμπτωσης ανάμεσα στη μαρτυρία των δύο μαρτύρων έγκειτο στο ότι ο μεν καθηγητής Ψαρούλης είχε πει ότι το θύμα ήταν ζωντανή πριν την πτώση της, ο δε Δρ. Ματσάκης είχε πει ότι ήταν νεκρή λόγω στραγγαλισμού πριν από την πτώση της. Ωστόσο και των δύο η μαρτυρία οδήγησε στο ασφαλές συμπέρασμα ότι το θύμα δεν είχε πέσει από μόνο του από το παράθυρο του διαμερίσματος έτσι ώστε η μαρτυρία και των δύο να οδηγεί σε συμπέρασμα ενοχής του Εφeseίοντα πέραν από κάθε λογική αμφιβολία. Παρόλον λοιπόν που η μαρτυρία του καθηγητή Ψαρούλη ήταν ασυμβίβαστη με την υπόθεση την οποία επεδίωκε

να αποδείξει η Κατηγορούσα Αρχή, τον είχε καλέσει ως μάρτυρα κατηγορίας. Κρίθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο ότι αυτή η ενέργεια της Κατηγορούσας Αρχής συνήδε πλήρως με τις αρχές που απαντούνται στη σχετική νομολογία και ότι η Κατηγορούσα Αρχή είχε ενεργήσει με τον ενδεδειγμένο τρόπο. Αυτός ο τρόπος, λέχθηκε, προήγε το συμφέρον της δικαιοσύνης και ταυτόχρονα ήταν ακριβοδίκαιος για την Υπεράσπιση.

Το όλο ζήτημα πιστεύω τέθηκε με περισσή σαφήνεια στο απόσπασμα που παραθέτω και έχει ως εξής:

«Η Κατηγορούσα Αρχή είχε κάμει από την αρχή, μέσα από την εναρκτήρια αγόρευση της, ξεκάθαρη τη θέση που θα βασιζόταν πάνω στην εκδοχή του Δρ. Ματσάκη: Ωστόσο σε μια επίδειξη ακριβοδίκαιης προσέγγισης κάλεσε και τον καθηγητή Ψαρούλη έστω και αν η μαρτυρία του δεν ήταν σύμφωνη με την υπόθεση την οποία επεδίωκε ν' αποδείξει. Η Κατηγορούσα Αρχή δεν επεδίωξε με τη μαρτυρία του καθηγητή Ψαρούλη ν' αποδείξει την υπόθεση της. Γνώριζε από την αρχή ότι ο καθηγητής Ψαρούλης δεν θα ήταν ευνοϊκός μάρτυρας. Ο τρόπος με τον οποίο έχει ενεργήσει η Κατηγορούσα Αρχή συνάδει πλήρως με τα νομολογηθέντα στην Ewer v. Ambrose (πιο πάνω). Με τη μαρτυρία του Δρ. Ματσάκη η Κατηγορούσα Αρχή δεν επεδίωξε να αποδείξει ότι ο καθηγητής Ψαρούλης δεν έπρεπε να γίνει πιστευτός επί του όρκου του αλλά επεδίωξε να αποδείξει ότι έκαμνε λάθος. Σε τέτοια περίπτωση το θέμα είναι

θέμα αξιολόγησης της μαρτυρίας. Το Δικαστήριο μπορεί μετά από αξιολόγηση της μαρτυρίας να επιλέξει ποια από τις δύο μαρτυρίες να δεχθεί. Αντίθετη προσέγγιση θα στερούσε από το Δικαστήριο την ευχέρεια να επιλύσει απουσία σύμπτωσης (“conflict of evidence”) στη μαρτυρία. Καθώς έχει νομολογηθεί, η επίλυση θεμάτων που έχουν σχέση με την απουσία σύμπτωσης στη μαρτυρία, αποτελεί καθήκον του Δικαστηρίου (Dallison v. Caffay (1964) 2 All E.R. 610, 622, βλ. και Blackstone’s (πιο πάνω) σελ. 1313:

«Traditionally, questions such as whether a crucial prosecution witness should be believed in the light of his performance in cross examination or whether inconsistencies between a number of prosecution witness meant that none of them could be relied upon were regarded as matters for the jury, not the judge.”

Σε ελληνική μετάφραση:

«Παραδοσιακά, ερωτήματα όπως το κατά πόσο βασικός μάρτυρας πρέπει γίνει πιστευτός υπό το φως της απόδοσης του στην αντεξέταση ή κατά πόσο απουσία σύμπτωσης ανάμεσα σε αριθμό μαρτύρων κατηγορίας εσήμαινε ότι κανένας δεν

μπορεί να γίνει πιστευτός θεωρούνται ως ζητήματα για τους ενόρκους.»

Περαιτέρω: Αντίθετη προσέγγιση θα απεθάρρυνε την Κατηγορούσα Αρχή από του να ασκεί τη διακριτική της ευχέρεια με τρόπο που είναι ακριβοδίκαιος για την υπεράσπιση και που προάγει τους σκοπούς της δικαιοσύνης. Με άλλα λόγια από του να γίνουν πιστευτοί και μάρτυρες οι οποίοι δεν υποστηρίζουν την υπόθεση που επιδιώκει να αποδείξει η Κατηγορούσα Αρχή».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τελειώνοντας αυτή μου την εισήγηση θα ήθελα να παραθέσω την ακόλουθη περικοπή από το Farquharson Report στην Αγγλία το οποίο πραγματεύθηκε το ρόλο του δημόσιου κατηγορου και παρατίθεται στο Σύγγραμμα BLACKSTONES (2002) 1374, παρα D13.4 (σε ελεύθερη μετάφραση) όπου κατά την άποψη μου διατυπώνεται με εύστοχο και μεστό τρόπο ο ρόλος της Κατηγορούσας Αρχής. Παραθέτω μέρος αυτού σε ελεύθερη μετάφραση:

«Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι υποχρεώσεις της Κατηγορούσας Αρχής είναι διαφορετικές από εκείνες της Υπεράσπισης

**.....
Δεν θα πρέπει να επιδιώκει αδίκως να εξασφαλίσει μια καταδίκη· δεν θα πρέπει να πιέζει την υπόθεση της πέραν των ορίων που η ίδια η μαρτυρία**

επιτρέπει· δεν θα πρέπει να καλεί τους ενόρκους να καταδικάσουν στη βάση μαρτυρίας που κατά την άποψη της δεν θεμελιώνει πλέον την κατηγορία στο κατηγορητήριο·

.....
 Μεγάλη ευθύνη εναποτίθεται στο δημόσιο κατήγορο και παρόλον που η περιγραφή του ως λειτουργού δικαιοσύνης (“minister of justice”) μπορεί να φανούν πομπώδη στα σύγχρονα αυτιά, αυτή δίνει μια ακριβή περιγραφή του τρόπου με τον οποίο θα πρέπει να εκτελεί το ρόλο του.»

«There is no doubt that the obligations of prosecution counsel are different from those of counsel instructed for the defence in a criminal case

.....
 He must not strive unfairly to obtain a conviction; he must not press his case beyond the limits which the evidence permits; he must not invite the jury to convict on evidence which in his own judgment no longer sustains the charge laid in the indictment

..... Great responsibility is placed upon prosecution counsel and although his description

as a “minister of justice” may sound pompous to modern ears it accurately describes the way in which he should discharge his function.»